

0000

getniggen

2

VRIJDAG 3 OKTOBER 1997
verslag van de tweede 'rechtszitting' met
als thema 'Horenden in de dovenwereld,
zegen of ramp?'

| | |
|--------------------|----------------|
| Rechter | Marten Koning |
| Advocaat | Martie Koolhof |
| Openbare aanklager | Jean Couprie |
| Inleider | Wim Emmerik |

Wim Emmerik: Dit is de tweede OOGgetuigen. In de zaal en buiten in de hal staan kunstwerken. Die zijn van Joep Backhuijs.

Het thema van vanavond is: 'Horenden in de dovenwereld, zegen of ramp?'

De horenden zijn in deze maatschappij altijd in de meerderheid geweest. De dovenwereld is klein. Vroeger waren de doven zich weinig bewust van hun eigen taal en cultuur. Ze waren altijd afhankelijk van de horende mensen die hun onderwijs gaven. De horenden hebben een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de dovenwereld. De laatste tijd worden de doven meer en meer zelfbewust.

Vanavond houden we een discussie over de positieve en negatieve aspecten van horenden in de dovenwereld.

Marten Koning heeft vanavond de rol van rechter. De rechter is niet voor of tegen, maar neemt een neutrale positie in. Hij is de discussieleider. Jean Couprie heeft de rol van openbare aanklager, namens de staat, en Martie Koolhof verdedigt de belangen van de doven als advocaat. Het publiek is de jury en beslist met hand opsteken. De meeste stemmen gelden.

1. Kunnen doven leven zonder horenden?

Rechter: Goedenavond dames en heren. We bespreken de eerste vraag. Het woord is aan de openbare aanklager.

Openbare aanklager: Nee, doven kunnen niet zonder horenden leven. Doven kunnen niet telefoneren. Ze hebben geen goede taalbeheersing. Ze kunnen niet goed spraakafzien. Ze hebben over het algemeen een lage opleiding. Omdat ze geen radioprogramma's kunnen horen en de

kranten niet of nauwelijks lezen, zijn ze slecht geïnformeerd. Dus daarom zijn ze afhankelijk van horende mensen.

Advocaat: Natuurlijk kunnen doven leven zonder horenden. Doven kunnen alles. Er is in Nederland een dove tandarts en dokter. Er zijn dove onderwijzers, groepsleiders. En wat de aanklager zegt: dat doven niet kunnen telefoneren, dat is onzin. Er zijn tegenwoordig teksttelefoons en doven kunnen ook e-mail gebruiken. En voor de communicatie met horenden kunnen doven gebruik maken van tolken.

Openbare aanklager: Doventolken zijn horend, dus zijn doven toch afhankelijk van horenden, zoals ik al zei.

Advocaat: Teksttelefoons en ook tolken zijn middelen. Dat wil niet zeggen dat doven afhankelijk zijn. Ze kunnen met die middelen onafhankelijk functioneren.

Openbare aanklager: Maar waarom zegt er nu niemand iets? Zie je wel dat doven te afhankelijk zijn. Ze zijn veel te onzeker en te bescheiden. Daarom durft niemand iets te zeggen.

Suzanne Davina: Doven hebben horenden in principe niet nodig. Kijk maar naar Martha's Vineyard. Dat is een eiland voor de kust van Amerika. Daar woonden veel dove mensen (door erfelijke doofheid, MJ). Iedereen op het eiland gebruikte gebarentaal, zowel de doven als de horenden. Er was geen communicatieprobleem.

Dick Kerkhoven: Wij hoeven de horenden die in de dovenwereld werken niet dankbaar te zijn. Die horende mensen moeten blij zijn dat ze werk hebben in de dovenwereld.

Openbare aanklager: Maar de horenden die voor doven werken doen dat niet voor hun eigen belang maar in het belang van de doven.

Jacqueline Rensen: Ik begrijp beide standpunten. Natuurlijk kunnen doven zelfstandig zijn, maar toch kan ik niet leven zonder de horende mensen. Ik ben afhankelijk van de informatie die ze me kunnen geven. Om een voorbeeld te

geven: van een horende collega hoorde ik dat ik huursubsidie kan aanvragen. Als niemand me dat vertelt, weet ik het niet.

Henk Buter: De aanklager zegt dat de doven hier in het publiek niets durven te zeggen omdat ze te bescheiden en onzeker zijn. Maar dat is niet zo. Het is een teken van een goede opvoeding! De aanklager zegt dat doven afhankelijk zijn van horenden, maar afhankelijkheid is niet typisch voor de doven. Wederzijdse afhankelijkheid is normaal. Iemand heeft de telefoon uitgevonden. Nu profiteren we daar allemaal van. Iemand anders heeft het vliegtuig uitgevonden en wij stappen erin. Er worden allerlei dingen bedacht door mensen waar andere mensen gebruik van maken.

Dickson Sint Jago: Jacqueline zegt dat ze afhankelijk is van de informatie die horenden haar geven. Maar het is toch ook mogelijk dat er informatie wordt gegeven in gebarentaal, bijvoorbeeld via een programma op televisie?

Openbare aanklager: Maar doven kunnen geen televisieprogramma maken zonder de hulp van horenden.

Advocaat: Het gaat er niet om dat we iets niet kunnen zonder de horenden, het gaat erom hoe we ons opstellen. We moeten voor onszelf opkomen.

Mariek Lankhorst: Ik vind dat doven heel goed onafhankelijk kunnen zijn. Doven kunnen alles.

Flip Delmonte: Het gaat niet alleen om de informatie die horenden ons moeten geven, maar wij moeten ook de horenden informatie geven. Uitwisseling is noodzakelijk.

Corinne Munne: Ik vind het onzin om zo star te praten over twee werelden. Het gaat erom wie je zelf bent en wat je wil.

De overgrote meerderheid meent dat doven wel kunnen leven zonder horenden.

2. Hebben horenden de dovenwereld nodig?

Openbare aanklager: Nee, de horenden hebben de dovenwereld niet nodig. Horenden zijn in de meerderheid, doven zijn gehandicapt.

Advocaat: Natuurlijk zijn er horende mensen die de dovenwereld nodig hebben. Denk aan horende ouders van dove kinderen of horende kinderen van dove ouders. En vergeet niet dat veel horende mensen geld verdienen aan de dovenwereld.

Het begint al als de baby geboren wordt. De dokter constateert dat een kind doof is en verwijst het kind naar de KNO-arts. Die wordt betaald. Dan gaat het kind naar het Audiologisch Centrum voor een gehoortest en een audiogram. Kassa. Er wordt een gehoorapparaat aangeschaft. Kassa. Er komt een gezinsbegeleider langs. Kassa. Dan gaat het kind naar de dovenschool. Kassa. Het krijgt psychische problemen. Kassa. En ga zo maar door. Veel horenden ruiken het geld in de dovenwereld.

Openbare aanklager: Het gaat niet om geld verdienen. Ze bedoelen het goed, ze doen het om de doven te helpen.

Advocaat: Ze doen het niet gratis. Ze versturen rekeningen. Kijk eens wat er te koop wordt aangeboden: teksttelefoons, flitsbellen, gehoorapparaten enz.

Openbare aanklager: Als de doven niet zouden bestaan, zouden die horende mensen ander werk gaan doen.

Jacqueline Rensen: Ik ben het met de advocaat eens. Het lijkt erop dat er in Nederland steeds meer ziektes worden geschapen. Neem bijvoorbeeld CI (cochleair implantaat, MJ). Dat kost 300.000 gulden per stuk. Daar gaat het om het economisch voordeel.

Ik vind dat dove mensen de maatschappij kunnen laten zien dat je niet perfect hoeft te zijn. Dat mensen allemaal verschillend kunnen zijn. Doven kunnen andere mensen helpen om dat te accepteren.

Monica Versluis: Horenden hebben veel financiële voordelen. Doven moeten voor telefoneren veel meer betalen, omdat je bij Teleplus vaak lang moet wachten. Om met anderen te communiceren moet je de auto nemen. Je rijdt veel meer.

Will Hendriks: Ze heeft gelijk. Horenden profiteren vaak van doven. Bij Teleplus zijn er vaak drie of vier wachtenden voor je.

René Faber: Ook doventolken zijn tegenwoordig duur. Ik heb vaak een doventolk nodig, maar ik woon in Eindhoven en daar zijn niet veel tolken. Dan moet er een tolk uit Amsterdam komen en dan moet ik ook de reisen inleveren. Dat is toch niet eerlijk.

Openbare aanklager: Maar het is toch logisch dat die doventolken betaald worden voor hun reistijd. Ze hoeven het toch niet gratis te doen?

René Faber: Dat bedoel ik niet. Ik heb recht op een bepaald aantal tolkuren per jaar. Als iemand een uur voor mij tolkt, zou ik een uur moeten inleveren, maar nee, ik moet nu ook de reisen inleveren.

Abdul Yildirim: De horenden die voor doven werken zijn maar een klein groepje. Je moet nu eenmaal betalen voor wat je mankeert. Net als bij rokers en niet rokers. Rokers moeten ook betalen voor de extra risico's die ze lopen. Mensen moeten betalen voor de voorzieningen die ze nodig hebben.

Rechter: Onder doven zijn ook rokers!

Abdul Yildirim: Wat ik bedoel, is: het is maar een klein groepje horenden die voor doven werkt.

Pascal Ursinus: Ik ken een systeembeheerder die bij de universiteit werkt. Hij is doof. Vaak hebben de horenden hem nodig omdat ze zoveel fouten maken. Dus daar is het andersom!

Henk Buter: Jullie zeggen dat de horenden aan de doven verdienen, maar dat is niet waar. Het dovenonderwijs bijvoorbeeld is tien maal zo duur

als het gewone onderwijs. Ook de horenden betalen via de belastingen voor het dovenonderwijs. Aan de tolkenvoorziening betalen de horenden ook mee.

Advocaat: We hebben vaak niet gevraagd om de voorzieningen die de horenden voor ons hebben bedacht.

Heddy de Man: Ja, bijvoorbeeld de teksttelefoon. Er zijn teksttelefoons die door horenden zijn gemaakt. Maar er is ook een teksttelefoon die door een dove man is gemaakt. Het ziekenfonds wil de teksttelefoon die hij gemaakt heeft, niet vergoeden.

Joni Oyserman: Ik wilde die teksttelefoon ook hebben. Het ziekenfonds weigerde, maar ik heb doorgezet. Ik heb met het ziekenfonds gediscussieerd en tenslotte zijn ze akkoord gegaan. Je moet dus niet opgeven, maar doorzetten.

De meerderheid meent dat horenden ook de doven nodig hebben.

3. Kunnen doven en horenden werken als gelijkwaardigen?

Openbare aanklager: Ik denk niet dat horenden en doven gelijkwaardig kunnen functioneren. Horenden hebben veel meer informatie en ze kunnen goed leiding geven. Doven zijn jaknikkers, ze kunnen geen grenzen stellen.

Advocaat: Hoe komt dat? Horenden hebben het dovenonderwijs altijd geleid. En wat heeft het dovenonderwijs de doven gebracht? Niets! We zijn door veel leerkrachten in het dovenonderwijs behandeld als kleine kinderen. Sommige ouders hebben hun dove kinderen als lieve kleine aapjes behandeld. Daardoor hebben veel doven geen identiteit, geen zelfbewustzijn ontwikkeld. Dat we slecht zijn opgeleid en ons onzeker voelen... hoe komt dat? Dat is de schuld van de horenden. Ik hoop dat de jonge doven van nu een andere toekomst zullen hebben.

Openbare aanklager: De horenden hebben de doven veel gegeven, maar de doven hebben er

niets mee gedaan. Ze zijn passief gebleven.

Advocaat: Wat hebben ze ons gegeven? Oraal onderwijs: bla-bla-bla-bla. Geen gebaren! Als ze gebaren hadden gebruikt, hadden we tenminste iets geleerd. Gebaren zijn visueel.

Leontien Wigger-Koenders: (tegen de aanklager) Weet je hoe ik ben behandeld: ach lief klein kindje, je begrijpt er niets van! Zo wil ik niet worden behandeld!

Openbare aanklager: De doven zijn er zelf verantwoordelijk voor dat ze zo worden behandeld.

Dick Kerkhoven: Je kunt de doven daarvoor niet verantwoordelijk stellen. Ze zijn altijd onderdrukt. Dat leidde tot frustratie. De orale opvoeding heeft de doven onzeker gemaakt. En dat weet mijnheer de aanklager heel goed. Hij was zelf vroeger ook gefrustreerd!

Jan van der Garde: Vroeger was iedereen die een belangrijke functie had, horend. De dokter was horend, de tandarts was horend, de onderwijzers waren horend. Er was niemand met wie je je kon identificeren. Ik heb dat vroeger heel erg gemist.

Henk Buter: Het zijn de horenden geweest die een eeuw lang een idiote ruzie hebben gemaakt over de gebarentaal en het dovenonderwijs. Door de horenden is de beslissing genomen dat het onderwijs oraal moest zijn en dat er geen gebaren mochten worden gebruikt. Daarom ontwikkelden de doven zich zo langzaam. Nu er wel gebaren worden gebruikt, gaat de ontwikkeling veel sneller.

Alice van der Garde: Maar wie heeft de horenden aangenomen? Kijk naar de MADIDO. Daar zijn horenden aangenomen. We moeten in opstand komen. De doven moeten die banen krijgen!

Suzanne Davina: Doven zijn vaak onderdanig en hebben te weinig zelfvertrouwen. Dat is het gevolg van jarenlange onderdrukking. Daardoor ga je denken dat je niets kan. Er is een gebrek aan goede voorbeelden met wie je je

kan identificeren.

Wim Emmerik: Vroeger was gelijkwaardige samenwerking niet mogelijk, maar nu wel. Doven hebben nu betere opleidingen en meer informatie. Als de horenden nu willen overheersen, moeten we hen tegenhouden. Dat is onze verantwoordelijkheid.

Will Hendriks: Ik heb het zelf meegemaakt. Ik ben al jaren vrijwillig begeleidster van invalide mensen. Er zijn ook horende vrijwilligers. Tot nu toe bepaalden zij alles. Ze waren erg overheersend. Nu hebben we besloten dat we volgend jaar alleen met dove vrijwilligers werken. We kunnen het namelijk best zelf.

Dickson Sint Jago: Onderdanigheid en onzekerheid is menselijk. Soms gedragen horenden zich ook als een bang hondje, bijvoorbeeld als ze bij de dokter zijn.

Abdul Yildirim: Ik ben het eens met de aanklager. Als het oorlog zou zijn, zouden de horenden het winnen, omdat ze alles horen. Ik denk dat we gebruik moeten maken van de horenden.

Joni Oyserman: Ik ben het eens met Martie. Doven kunnen op basis van gelijkwaardigheid met horenden werken. Samenwerking is ook noodzakelijk, want de horende maatschappij is groot. Als we ons vijandig gedragen, hebben de horenden een stok om de hond te slaan. Als we bereid zijn om met de horenden samen te werken, krijgen we respect.

Jan van der Garde: Sommige dove jongeren gaan tegenwoordig studeren, zelfs aan de universiteit. Ze halen mooie diploma's. En waar komen ze dan terecht? Bij de sociale werkplaats!

Corinne Munne: Gelijkwaardigheid is wel mogelijk, maar je moet wel voor jezelf opkomen.

Flip Delmonte: Je moet je niet laten overheersen. Doven zijn vaak alleen in de horende maatschappij. Het is beter om met zijn tweeën te zijn, zodat je niet zo alleen staat. Op mijn werk heb ik een horende assistent. Op

een gegeven moment vertelt de directeur iets belangrijks aan mijn assistent. Niet aan mij. Ik heb dat niet geaccepteerd. Ik heb de directeur gezegd dat als hij iets belangrijks te vertellen heeft, dat hij dat tegen mij moet zeggen en niet tegen mijn assistent.

Pascal Ursinus: Horenden zijn vaak doof voor wat wij zeggen. Ze moeten luisteren naar onze behoefte.

Mariëk Lankhorst: De overheersing van horende mensen heeft geleid tot zoveel frustratie bij doven dat ze vaak naar de psychiater moesten.

Openbare aanklager: Dat hebben ze zichzelf aangedaan. Ja-knikken leidt tot psychische klachten.

Advocaat: Daar kun je de doven niet de schuld van geven. De onderdrukking en informatieachterstand zijn al op jonge leeftijd begonnen. Het dovenonderwijs draagt de schuld. Tweetalig onderwijs is de enige manier om dove kinderen te onderwijzen. Eerst leren ze de gebarentaal. Dat gaat gemakkelijk omdat het een visuele taal is. Als ze de gebarentaal beheersen, kunnen ze leren schrijven en lezen.

De meerderheid meent dat doven en horenden kunnen samenwerken op basis van gelijkwaardigheid.

4. Moeten horenden in de dovenwereld de gebarentaal beheersen en de cultuur kennen?

Openbare aanklager: Nee, horenden hoeven niet te gebaren. Horenden zijn in de meerderheid en doven in de minderheid. De dovenwereld is maar zo klein. Dus moeten doven zich aanpassen, leren liplezen. Je kunt van horenden hooguit verwachten dat ze ondersteunende gebaren gebruiken.

Advocaat: Als horenden de dovenwereld in willen, dan moeten ze leren gebaren. Dat is een kwestie van gelijkwaardigheid en respect. Ik geloof niet in integratie. Er zullen altijd twee werelden blijven. O, sorry, ik ben al met de vijfde vraag bezig!

Mieke Julien: Als Turken, Marokkanen of andere buitenlanders in Nederland willen komen wonen en werken, moeten ze de Nederlandse taal leren en de Nederlandse cultuur leren kennen. Als horenden in de dovenwereld willen wonen en werken, dan moeten ze de Nederlandse Gebarentaal leren en de dovencultuur leren kennen.

Dick Kerkhoven: We kregen bij SWDA (Stichting Welzijn Doven Amsterdam) pas een vakantiekaart, uit Griekenland. Die kaart heeft de aanklager (Jean) ons gestuurd. Waarom gaat de aanklager naar Griekenland?

Openbare aanklager: Niet om me te verdiepen in de Griekse taal!

John van Gelder: Horenden leren Engels omdat ze zo graag internationale contacten hebben. Wij doven hebben het veel gemakkelijker, wij kunnen over de hele wereld met elkaar gebaren. En nog een punt: Ik vind dat horenden in de dovenwereld moeten kunnen gebaren en ze moeten altijd gebaren, ook als ze met een andere horende in gesprek zijn. Ik vind het laf als ze niet gebaren, want dan kunnen wij het niet volgen.

Heddy de Man: We moeten horenden er ook van bewust maken dat de Nederlandse Gebarentaal een echte taal is. Dat weten ze vaak niet.

Openbare aanklager: Ik geloof wel dat doven een eigen taal en cultuur hebben, maar dat betekent niet dat horenden die taal moeten leren.

Wim Emmerik: Als doven en horenden willen samenwerken op basis van gelijkwaardigheid moeten ze op de hoogte zijn van elkaars taal en cultuur. Ze moeten elkaars gedachten leren kennen. Dat kan niet zonder taal.

Advocaat: In het rapport van de Commissie Nederlandse Gebarentaal staat dat de Nederlandse Gebarentaal een volwaardige taal is. Die taal is nu officieel erkend.

David da Silva: Ook horenden hebben verschillende talen en culturen. We kunnen in Japan ook geen brood bestellen door het woord 'brood' te zeggen, want dan begrijpen ze je niet.

Mariek Lankhorst: Gebarentaal is prachtig. En de horenden hebben misschien ooit de gebarentaal nodig, want ze verwoesten hun gehoor met al dat lawaai!

Joni Oyserman: In Nederland zijn ook verschillende talen en culturen die elkaar beïnvloeden. Het zou goed zijn als de gebarentaal en de dovencultuur ook een bijdrage aan de samenleving zouden leveren.

Jan Backer: Ik heb veel contacten met Russische doven. Op een gegeven moment ging ik naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken in verband met een Russisch project. De man met wie ik sprak op het ministerie had veel moeite met zijn contacten in Rusland. Veel Russen spreken geen Engels, dus ging de communicatie moeizaam. Ik had nauwelijks communicatieproblemen met de Russische doven. Daarom heb ik veel respect voor de gebarentaal. Ik ben heel trots op onze taal.

Jacqueline Rensen: Toch zal het nooit gelijkwaardig worden, want de Nederlandse Gebarentaal blijft de taal van een minderheid.

Suzanne Davina: Maar daar gaat het niet om. Het gaat om de horende mensen in de dovenwereld. Die moeten de gebarentaal leren.

Abdul Yildirim: Horende mensen zeggen vaak: Daar heb ik geen woorden voor. Dan zeg ik altijd: Nou, dan maak je een gebaar!

Alice van der Garde: Hoe moeten horenden doven helpen als ze de gebarentaal niet beheersen? Hoe kunnen ze met doven omgaan op basis van gelijkwaardigheid, als ze de gebarentaal niet beheersen? Mijnheer de aanklager, u moet maar terug naar het Audiologisch Centrum om uw oren te laten uitspuiten!

Advocaat: De aanklager heeft het over Nederlands ondersteund met gebaren, maar dat is geen taal. Dat is een systeem dat door horenden is bedacht omdat ze het gemakkelijk vonden.

Openbare aanklager: Door Nederlands ondersteund met gebaren te gebruiken, leren de doven wel goed Nederlands.

Johan Tammer: Horenden maken zelf ook gebruik van gebaren. Kijk maar naar duikers. Onder water kan niemand praten, ook de horenden niet. Dan moeten ze gebaren maken.

Advocaat: (laat de tekening uit Woord & Gebaar zien van een horende die met zijn gebaren iedereen knock out slaat) Kijk maar hoe horenden gebaren!

Flip Delmonte: Nou, ik herken mezelf ook in die tekening. Laatst stond ik te gebaren in een sigarenwinkel en toen stak ik mijn vinger in het oog van een mevrouw!

Er wordt gestemd: Moeten horenden in de dovenwereld de gebarentaal beheersen? Wie vindt van niet? Dick Kerkhoven steekt zijn vinger op. Iedereen is stomverbaasd. Dan blijkt dat Dick nog bezig is met de discussie. Hij wil nog iets zeggen.

Dick Kerkhoven: De gebaren die horenden gebruiken zijn algemene gebaren. Maar dat is niet hetzelfde als de gebaren die doven gebruiken. Horenden gebaren vaak 'onder' en 'boven' door hun duim naar beneden of naar boven te laten wijzen, maar dat betekent in de gebarentaal 'goed' en 'slecht'.

De meerderheid is van mening dat horenden in de dovenwereld de gebarentaal moeten leren.

5. Is integratie mogelijk?

Openbare aanklager: Doven moeten integreren. Er zijn overal horenden. De brandweer, het leger, de regering, de bakkers... allemaal horenden. Het is niet goed als doven in een aparte wereld leven.

Advocaat: De aanklager is een moeilijk mens! Hij begrijpt er niets van. Doven hebben een eigen wereld, een eigen taal en cultuur. Dat zal altijd zo blijven. Die werelden kunnen niet samengaan. Het is wel mogelijk om elkaars wereld te bezoeken.

Ruva Kremers-Meta: Ik weet niet hoe ik het moet zeggen. Ik ken de Nederlandse Gebarentaal niet. Ik kom uit Joegoslavië.

Advocaat: Rustig maar.

Ruva Kremers-Meta: Hoe oud bent u?

Advocaat: Mijn leeftijd heeft er niets mee te maken.

(Martie gebruikt nu meer internationale gebaren.)

We hebben veel moeten vechten om ondertiteling te krijgen op de televisie, om tolken te krijgen, om tweetalig onderwijs te krijgen. We hebben gevochten voor de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal. We moeten vechten voor onze rechten. In België (Wallonië) is de Franse Gebarentaal al erkend.

Annemarie van der Garde: Tegenwoordig zie je veel Turkse vrouwen met een hoofddoekje. Dat is een uiting van hun cultuur. Die hoofddoekjes zijn zichtbaar. Wij moeten de dovencultuur ook meer zichtbaar maken.

Alice van der Garde: Integratie betekent niet 'aanpassen'. Ik wil wederzijdse afstemming en uitwisseling.

Jacqueline Rensen: Ik ben ervan overtuigd dat personen wel kunnen integreren, maar culturen niet. Kijk maar, andere culturele minderheden in Nederland hebben ook hun eigen winkels, café's enz. Dat vind ik ook geen probleem. Een eigen cultuur is belangrijk voor het vormen van een eigen identiteit. In je eigen cultuur voel je je thuis.

Saskia Wissink: Het gaat erom dat je openstaat voor elkaar.

Dickson Sint Jago: Doven leren praten van de horenden. Waarom kunnen de horenden niet leren gebaren van de doven?

Openbare aanklager: We hebben al een wereldtaal, dat is het Engels. In de handel en de luchtvaart wordt Engels gebruikt.

De rechter vat de discussie nog eens samen.

GEWAPPER EN GESTAMP.

Rechter Marten Koning

Advocaat Martie Koolhof

Openbare aanklager Jean Couprie

Inleider Wim Emmerik

Jury

Jan Backer, Leidschendam
Elly Backer, Leidschendam
Joep Backhuijs, Amsterdam
Jacqueline Bandt, Koog a/d Zaan
Carissia Blok, Rotterdam
Dora Brinkman, Amsterdam
Henk Buter, Amsterdam
Elsa Couprie-Bon, Oud-Loosdrecht
Jolanda van Dam, Amsterdam
Suzanne Davina, Amsterdam
Flip Delmonte, Amsterdam
Nanda van Dijk, Zoetermeer
Frits Donk, Amsterdam
Wim Emmerik, Amsterdam
René Faber, Eindhoven
Alice van der Garde, Utrecht
Annemarie van der Garde, Best
Jan van der Garde, Best
Jennifer van Gelder, Amsterdam
John van Gelder, Amsterdam
Will Hendriks, Amsterdam
Liorah Hoek, Eindhoven
Jan Hop, Amsterdam
Riet Issard, Amersfoort
Ilse Jacobs, Amersfoort
Ingrid Jansen, Wormer
Ruud Janssen, Den Haag
Saskia Jissink, Nieuwe Niedorp
Mieke Julien, Amsterdam
Joke Keja, Amsterdam
Dick Kerkhoven, Amsterdam
Corline Koolhof, Gouda
Helge Koolhof, Gouda
Mark Kremers, Venray
Ruva Kremers-Meta, Venray
Hanske Kroon, Almere
Hanneke Landwehr, Amsterdam
Mariëk Lankhorst, Hoofddorp
Willy Lengers-Pronk, Abcoude
Eduard Leuw, Amsterdam
Tonny Lodder, Amsterdam
Heddy de Man-Wolff, Capelle aan de IJssel
Wilma Matthijssen, Rotterdam
Kika Meereboer, Schoorl
Frouk Meinsma, Gouda
Corinne Munne, Eindhoven
Joni Oyserman, Amsterdam
Jacqueline Rensen, Eindhoven
Alex de Ronde, Amsterdam
Syll Schaap, Amsterdam
Lilian Schouten, Eindhoven
David da Silva, Amsterdam
Dickson Sint Jago, Zoetermeer
Johan Tammer, Amsterdam
Rita Tammer, Amsterdam

Vervolg jury

Pascal Ursinus, Utrecht
Albert van de Ven, Den Haag
Monica Versluis, Nieuw-Loosdrecht
Teja Vossen, Amsterdam
Leontien Wigger-Koenders, Zwolle
Abdul Yildirim, Den Haag
Erica Zeegers, Den Helder

Er waren in totaal 62 deelnemers, van wie 25 uit Amsterdam en 37 van buiten Amsterdam.

OOGgetuigen is een initiatief van Theater 't OOG en wordt uitgevoerd door Handtheater in samenwerking met Woord & Gebaar. OOGgetuigen is een serie discussie-avonden in de vorm van een rechtszitting. Er wordt gediscussieerd over thema's de dovenwereld betreffende. De functie van rechter, verdediger en openbare aanklager wordt door steeds andere (dove) mensen bekleed. OOGgetuigen wordt mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van

- Fonds Vorming en Educatie van Doven
- Juliana Welzijn Fonds
- Nationaal Revalidatie Fonds
- Stichting Anton Jurgens Fonds
- Stichting het R.C. Maagdenhuis

Als iemands naam of bijdrage aan de discussie is vergeten of fout weergegeven, geef dat dan door via fax 020 689 56 57 of via e-mail julien@xs4all.nl.

| | |
|------------|-------------------------------|
| Verslag | Mieke Julien |
| Vormgeving | Hilde Salverda |
| Productie | Handtheater en Theater 't OOG |

OOGgetuigen 2 is een uitgave van Handtheater

Theater 't OOG is een centrum voor dovencultuur en gebarentaal. Naast theatervoorstellingen in de Nederlandse Gebarentaal organiseert Theater 't OOG andere visuele voorstellingen en culturele activiteiten. Handtheater is een theatergroep die voorstellingen brengt in de Nederlandse Gebarentaal.

Handtheater/Theater 't OOG
Bilderdijskade 60
1053 VN Amsterdam
t 020 412 38 21
tt/f 020 689 56 57

Uit dit verslag mag alleen na schriftelijke toestemming worden geciteerd.

© Handtheater, Amsterdam oktober 1997